

Emakumeen eta gizonen
egiazko berdintasunaren arloan
Nafarroako Arartekoak dituen
eskumenak garapena

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

EMAKUMEEN ETA GIZONEN EGIAZKO
BERDINTASUNAREN ARLOAN
NAFARROAKO ARARTEKOAK DITUEN
ESKUMENAK GARAPENA

Defensor del Pueblo
de Navarra
Nafarroako Arartekoa

Izenburua: Emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunaren arloan Nafarroako Arartekoak dituen eskumenak garapena.

Argitaratzailea: Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoaren erakundea

© 2008ko, Maiatza

Diseinua eta maquetazioa: Carlos Fernández Prego

Inprimatzailea:

Lege gordailua:

%100 birziklatua, erabat klororik gabea eta bizi ziklo osoan ingurumen inpaktu gutxikoa den paperean inprimatua, ondoko ziurtagiriak dituena: Blauer Engel, Nordic Swan eta Europako Batasuneko etiketa ekologikoa.

0

AURKIBIDEA

AURKIBIDEA

I. SARRERA	11
II. II. ALDAKETA EGUNGO ANTOLAMENDU JURIDIKOAN NOLA AHOKATZEN DEN	19
III. NAFARROAKO ARARTEKOAREN ERAKUNDE-EGITEKOA EMAKUMEEN ETA GIZONEN EGIAZKO BERDINTASUNA DELA ETA	25
IV. NAFARROAKO ARARTEKOAREN EGINKIZUNAK EMAKUMEEN ETA GIZONEN EGIAZKO BERDINTASUNA DELA ETA	31
1. Eginkizun orokorra	31
2. Nafarroako administrazio publikoen jarduera-irizpideak, Nafarroako Arartekoak ikuskatu beharrekoak	32
V. ESLEITUTAKO EGINKIZUNAK GAUZATZEKO EKINTZAK EDO BITARTEKOAK	57
VI. BITARTEKO PERTSONALEN ETA MATERIALEN BALIZKO BEHARRARI BURUZKO ERREFERENTZIAI	69
VII. ERANSKINA: APLIKATZEKOAK DIREN ESTATUKO ETA NAFARROAKO LEGE NAGUSIEN ERREFERENTZIA	73
1. Estatuko legeak	73
2. Foru legeak	74

1

SARRERA

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

1. SARRERA.

2 009ko martxoaren 16an eginiko bilkuran, Nafarroako Parlamentuko Eledunen Batzarrak honako erabakia hartu zuen, Nafarroa Bai parlamentu-taldeak eskatuta:

“Nafarroako Arartekoari eskatzea txosten bat egin eta aurkez dezan, eta, bertan, lege- edo erregelamendu-aldaketak proposa ditzan, bere eskumenak garatzeko, Nafarroako Foru Komunitateko administrazio publikoek gizonen eta emakumeen egiazko berdintasunaren alorrean egiten dituzten politikak hobeki kontrolatze aldera.”

11

Nafarroako Arartekoari buruzko uztailaren 3ko 4/2000 Foru Legeak honakoa dio: Arartekoa Nafarroako Parlamentuaren goi mandataria da, eta Konstituzioak eta Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko Lege Organikoak babesturiko eskubide eta libertateak defenditzeko eta hobeki babesteko hautatzen du Nafarroako Parlamentuak.

Berdintasuna antolamendu juridikoaren balio nagusi gisa jasota dago Konstituzioan (1.1 art.). Berdintasun hori Konstituzioaren 14. artikuluan jasotako berdintasun

formalean ez ezik, 9.2 artikuluan jasotako berdintasun substantiboan ere gauzatzen da. Izan ere, azken horrek botere guztiak behartzen ditu gizabanakoen eta taldeen berdintasun-baldintzak errealak eta eraginkorrak izan daitezen sustatzera (STC 216/1991, otsailaren 14koa, F.5).

Hartara, zalantzagabea da emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna legegilearen agindu bat dela, eta Nafarroako Parlamentua agindu hori dela-eta ez dela entzungor geratu azken urteetan. Horixe erakusten dute orain dela ia zazpi urte Indarkeria Sexistaren Aurkako Neurri Integralak hartzeari buruzko uztailaren 2ko 22/2002 Foru Legea –martxoaren 7ko 12/2003 Foru Legearen bidez aldatu zen– eta Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasuna Sustatzeko azaroaren 28ko 33/2002 Foru Legea onetsi izanak, bai eta Nafarroako Foru Komunitateko Gobernuari eta Administrazioari buruzko abenduaren 13ko 14/2004 Foru Legean sartu izanak ere arauak egiterakoan arau berriak gizon eta emakumeen arteko berdintasunean izanen duen eragina ebaluatu beharra dagoela (52.1 eta 53.2 artikulua).

Nafarroako Parlamentuak 2002tik 2004ra bitartean egiazko berdintasuna lortzeko bidean eman zuen bultzada aurreratuaren ondoren, Emakumeen eta Gizonen Egiazko

Berdintasunerako martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoa onetsi zen. Lege hori, izan ere, aurrerapauso garrantzitsua da berdintasun hori lortzeko eta botere publikoen –oraingoa Estatu osokoen– konpromiso zehatza lortzeko helburu hori lortzea zailtzen edo eragozten duten oztopoak kentzearen. Azken arau horren berritasun garrantzitsuena da, zioen azalpenean azaltzen den bezala, bazterkeria-jokabideei aurrea hartzea eta berdintasun-printzipioa egiazko egiteko politika aktiboak aurreikustea. Horretarako, Estatuko legeak botere publikoentzako jarduketa-irizpide orokor batzuk ezartzen ditu. Haietan, izan ere, berariaz sartzen da emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunaren printzipioa, eta jarraibide batzuk ezartzen dira berdintasuna hurrengo arloetako politiketan ezartzeko, hirietan zein herrietan: hezkuntza, osasuna, lana, kultura, ekonomia, gizartea, etxebizitza, kirola, garapenerako lankidetzak, informazioaren gizartea eta behar diren gainerakoak. Azken batean, berdintasun efektiboaren printzipioa funtsezko printzipio gisa ezarri nahi da politikak formulatzeko eta botere publiko guztien jarduerarako.

Aurreko guztiari gehitu behar zaio, berriz ere Nafarroako Foru Komunitatearen arloan, Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasunerako I. Plana (2006/2010), Nafarroako

Gobernuak onetsitakoa. Plan horren helburu nagusia da zeharkako ekintzak eta ekintza positiboak bultzatzea, botere publikoen esparruan, emakumeen eta gizonen arteko egiazko berdintasuna bideratzen duten baldintza eta egitura sozialak sor daitezen laguntzeko, eta, halaber, Nafarroako gizartearen esparruan, aldaketa sozialerako prozesu baten aitzindariak izatea, emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna lor dadin bermatzeko.

Jada adierazi dugun bezala, txosten hau Nafarroako Parlamentuak adierazi duen borondatek heldu da, hain zuzen ere konstituzio-eskubideak bermatu behar dituen erakunde bati, alegia, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoari, esleituriko eskumenak guztiz garatu eta zabal daitezen, zertarako eta hobeki kontrolatzeko gizonen eta emakumeen egiazko berdintasunaren alorrean Nafarroako administrazio publikoek egiten dituzten politikak. Berdintasun hori lortzea, salbuespenik gabe, botere publiko guztiei dagokie, eta Nafarroako Parlamentuak iritzi duen bezala, erakunde honek helburu hori lortzeko bete dezakeen eginkizuna indartu eginen litzateke baldin eta Nafarroako Arartekoari arlo honetan dagozkion eskumenak eta ahalmenak argitasun handiagoz zehazten badira.

Modu sistematikoan, txostenean jorratzen dira, lehenbizi eskatutako arau-aldaketa antolamendu indardunean duen ahokaduraren gaia. Ondoren, Nafarroako Arartekoak emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunaren esparruan zer erakunde-eginkizun bete behar duen, dauzkan beste eginkizunen multzoaren barruan. Halaber, erakundeak orain betetzen dituen eginkizunak aipatzen dira xehetasun guztiekin, eta betebeharrak berri hori gauzatzeko erakundeak erabil ditzaken ekintzak edo bitartekoak azaltzen dira.

15

2

ALDAKETA EGUNKO
ANTOLAMENDU JURIDIKOAN
NOLA AHOKATZEN DEN

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

2. ALDAKETA EGUNGO ANTOLAMENDU JURIDIKOAN NOLA AHOKATZEN DEN.

Beste ezer baino lehen, adierazi beharra dago egun Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak dauzkan eskumenetan emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunaren printzipioaren bermea ere sartzan dela, antolamendu juridikoaren balio bat baita hori. Hala eta guztiz ere, Eledunen Batzarraren iritziarekin bat etorritik, komenigarria da are gehiago zehaztea Nafarroako Arartekoaren erakundeak zer parte-hartze izan dezakeen berdintasun hori lortzeko eta jada lortutakoari eusteko, bai eta sexu-arrazoiengatik gerta daitezken zuzeneko nahiz zeharkako bazterkeria modu guztiak egiaz desagerrarazteko ere.

19

Erakunde honen parlamentu-izaerak eta antolamendu juridikoan diziplina ezartzeko balio duen lege-erreserbaren printzipioak beharrezko egiten dute –are arrazoi handiagoarekin legearen aurreko berdintasunari buruz ari garenean (Espainiako Konstituzioko 14. art.)– Nafarroako Arartekoaren jarduteko eremua eta aukerak zabaltzeko araua foru legearen mailakoa izatea.

Baldintza horretatik abiatuta, bi dira arrazoiz erabil daitezkeen aukerak antolamendu indarduna aldatzeko, hau da, iturrien sisteman sartzeko emakumeen eta gizonen arteko egiazko berdintasunarekin loturiko eginkizunak gehiago zehaztuko dituen foru legea, halakorik onesten bada. Ondoren azaltzen ditugunak dira bi aukera horiek:

1. Foru lege bat onestea, berariaz zehaztuko dituena Nafarroako Arartekoaren eginkizunak Nafarroako administrazio publikoek emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunaren arloan egiten dituzten politikak ikuskatzeari eta hobetzeari dagokienean. Aukera honen alde eginez gero, ez legoke aurreko legeak aldatzeko beharrik.

2. Nafarroako Arartekoari buruzko uztailaren 3ko 4/2000 Foru Legea aldatzea, eta bertan xedapen gehigarri bat sartzea (laugarrena izanen litzateke), non aipagai dugun arlo zehatzean Arartekoak hartuko lituzkeen eskumenak eta eginkizunak zehaztuko liratekeen.

Erakunde honen iritziz, gomendagarriagoa da bigarren konponbide horren alde egitea; hau da, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoari buruzko uztailaren 3ko 4/2000 Foru Legearen aldaketa puntuala egitea. Aldaketa horretan,

laugarren xedapen gehigarri bat gehituko litzateke, emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunaren bermeari dagozkion berariazko eginkizunekin. Eta horixe baieztatzen dugu zeren eta, Nafarroako Parlamentuak eskatuta berriki adingabeen babes delata eta esleitutako eskumen eta eginkizunak zabaltzeari buruz erakunde honek eginiko txostenean adierazitakoaz bestera, orain aztertzen ari garen gaiak izaera horizontala baitu, Nafarroako administrazio publikoen politika eta jarduera guztietan agertzen dena. Hori dela eta, administrazio jarduera guztiak ikuskatzeko Nafarroako Arartekoak duen eginkizunaren osotasunean proiektatzen da.

3

NAFARROAKO ARARTEKOAREN
ERAKUNDE-EGITEKOA
EMAKUMEEN ETA GIZONEN
EGIAZKO BERDINTASUNA
DELA ETA

3. NAFARROAKO ARARTEKOAREN ERAKUNDE-EGITEKOA EMAKUMEEN ETA GIZONEN EGIAZKO BERDINTASUNA DELA ETA.

25

Uztailaren 3ko 4/2000 Foru Legeak Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoari egiteko bat ezartzen dio: Konstituzioak eta Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko Lege Organikoak babesturiko eskubide eta libertateak defenditzea eta hobeki babestea (1. art.). Herritarren eskubide horien artean dago, noski, emakumeen eta gizonen berdintasunerako eskubidea, zeina Konstituzioaren 14. artikuluan formalki aitortuta egoteaz gainera, berriki lege bidez arautu baita, batez ere Generoko Indarkeriari buruzko abenduaren 28ko 1/2004 Lege Organikoaren eta Emakumeen eta Gizonen Egiazko Berdintasunerako martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoaren bitartez. Izan ere, arau horien xede nagusia da berdintasuna ez mugatzea soilik alderdi formalera, eta maila eraginkor, egiazko eta osotasunezko batera igoaraztea, Konstituzioaren 9.2 artikulua eskatzen duen bezala.

Aipatu ditugun lege organikoetatik lehenak helburu du indarkeriaren aurka jardutea. Indarkeria, izan ere, bazterkeriaren, desberdintasun-egoeraren eta gizonen

emakumeen gainera izaten dituzten botere-harremanen agerkeria den aldetik, emakumeen aurka erabiltzen dute ezkontide ohiek edo emakume horiekin afektibotasuneko antzeko harremanen bitartez, bizikidetasunik egon gabe ere (1.1 artikulua), lotuta egon direnek. Legeak, gainera, babes integraleko neurriak ezartzen ditu, indarkeria horri aurrea hartzeko eta hura zehatzeko eta desagerrarazteko, bai eta biktimei laguntza emateko ere (1.2 art.).

Bestalde, Emakumeen eta Gizonen Egiazko Berdintasunerako Lege Organikoak helburu du emakumeen eta gizonen tratua eta aukera-berdintasunerako eskubidea eraginkor bihurtzea. Horretarako, bereziki, emakumearen aurkako bazterkeria desagerraraztea bilatzen du, hura inguruabar nahiz baldintza izan, bizitzaren esparru guztietan, eta, bereziki, arlo politikoan, zibilean, lanekoan, ekonomikoan, sozialean eta kulturalan. Horren bidez, izan ere, Konstituzioko 9.2 eta 14. artikulua garatuz, gizarte demokratikoagoa, zuzenagoa eta solidarioagoa lortuko dugu.

Jada adierazi dugun bezala, Nafarroako Foru Komunitateak, gainera, arloari buruzko araudi bereki zabala dauka: Indarkeria Sexistaren Aurkako Neurri Integralak hartzeari buruzko uztailaren 2ko 22/2002 Foru Legea, martxoaren 7ko

12/2003 Foru Legearen bidez aldatua; Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasuna Sustatzeko azaroaren 28ko 33/2002 Foru Legea, eta 22/2002 Foru Legea garatzeko Erregelamendua onetsi zuen otsailaren 26ko 16/2007 Foru Dekretua.

Arau horiez gainera, Nafarroako Gobernuak, Gizarte Gaietako Departamentuaren eta Nafarroako Berdintasunerako Institutuaren ekimenez, Emakumeen eta Gizonen aukera berdintasunerako I. Plana (2006/2010) onetsi zuen, eta hura betetzen eta garatzen ari da.

Deskribatutako marko zabal horretan, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak emakumeen eta gizonen arteko egiazko berdintasunaren arloan duen berariazko eginkizuna zehaztu beharko litzateke. Eginkizun hori indartu egin liteke ikuskapen-jarduera gauzatuko litzatekeen esparru orokorrak xehetasunez adieraziz gero.

4

ADINGABEEN BABESAREN
GAIAREKIN LOTUTA,
NAFARROAKO ARARTEKOAREN
EGINKIZUNAK

4. NAFARROAKO ARARTEKOAREN EGINKIZUNAK EMAKUMEEN ETA GIZONEN EGIAZKO BERDINTASUNA DELA ETA.

1. EGINKIZUN OROKORRA

Emakumeen eta gizonen egiazko berdintasuna babesteari begira duen eskumena gauzatzeko, komenigarria dirudi Nafarroako Arartekoaren eginkizunak zehaztasun handiagoz definitzea. Horri dagokionez, uztailaren 3ko 4/2000 Foru Legeak, oro har, ematen dizkion funtzioez gainera, eta Nafarroako Parlamentuak erabakitakoa betetzeko, komenigarria litzateke, erakunde honen iritziz, foru legean laugarren xedapen gehigarri bat sartzea, eta hartan, lehendabiziko puntuan, erakundeak arlo honetan duen funtzio orokorra zehaztea.

“Foru lege honek aitortzen dizkion eginkizunak betetzen ari dela, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak bereziki zainduko du Nafarroako administrazio publikoek eta 1.3 artikuluan aipatzen diren gainerako entitateek emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunaren arloan garatzen dituzten politikak eta jarduerak hobetzea, eta sexua dela-eta gerta

daitezkeen zuzeneko nahiz zeharkako bazterkeria moduak deuseztatzea.

Adierazi dugun bezala, hori ez da gaur egun ere Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoaren eskuetatik kanpo geratzen den zerbait. Izan ere, Arartekoak, erakundea arautzen duen foru legearen 1.1 artikuluan xedatuaren babesean, herritarrek administrazio publikoekiko harremanetan dituzten eskubide eta askatasunen babes-maila defendatzeko eta hobetzeko egiten du lan, zentzurik zabalenean. Hala eta guztiz ere, eginkizun hori xedapen gehigarri batean berariaz eta modu zehatzean bilduz, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak emakumeen eta gizonen berdintasun erreala, osoa eta egiazkoa lortzearen alde egiten duen lan proaktiboa indartzen da.

2. NAFARROAKO ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN JARDUERA-IRIZPIDEAK, NAFARROAKO ARARTEKOAK IKUSKATU BEHARREKOAK.

Xedapen gehigarri horretan, bigarren puntuan, administrazio publikoen eta Nafarroako Arartekoari buruzko 4/2000 Foru

Legeko 1.3 artikulua aituen entitateen politika eta jarduerak, oro har, inspiratu behar dituzten irizpide batzuk zehatz litezke. Izan ere, Nafarroako Arartekoak, 1. idatz-zatia aitaturiko eginkizun orokorraren ildotik, haiek uneoro bermatu beharko ditu. Hauek izan daitezke irizpide horiek:

a) Emakumeen aldeko neurri berariazkoak eta eraginkorrak arrazoizko moduan eta modu proportzionalan hartzea, gizonetik desberdintasun egoerak zuzentzeko.

Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasuna Sustatzeko azaroaren 28ko 33/2002 Foru Legeak Nafarroako Gobernuaren eta haren menpeko erakunde eta entitateen helburu gisa aitutzen du generoko ikuspegia Administrazioaren jardura guztietan txertatzea.

Bestalde, Emakumeen eta Gizonen Egiatzko Berdintasunerako martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoak betebeharrak ezartzen die botere publikoei, alegia, emakumeen aldeko ekintza positiboko neurriak hartzea, Konstituzioan ezarritako berdintasunerako eskubidea egiazko bihurtzeko.

Aipatu arauetan ezarritakoaren bidetik, Nafarroako Foru Komunitatearen arloan, Emakumeen eta Gizonen Aukera

Berdintasunerako I. Planak erakunde publikoen helburu orokor gisa ezartzen du zeharkako eta ekintza positiboko politikak bultzatzea. Horrek, betiere, ekintzarako konpromiso zehatz bat eskatzen die Nafarroako Foru Komunitateko botere publikoei. Hori dela eta, egokitzen jotzen da Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoari buruzko Foru Legeak jasotzea Arartekoari berariazko ahalmena ematen zaiola ikuskatzeko, bere kabuz nahiz alderen batek eskatuta, lege-aurreikuspen horren betetzea eta Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak hura betetzeko konpromisoa hartzen duen.

b) Tratu- eta aukera-berdintasunaren printzipioa hurrengo arloetako politikan txertatzea, hirietan zein herrietan: hezkuntza, osasuna, lana, kultura, ekonomia, gizartea, etxebizitza, kirola, garapenerako lankidetzak, informazioaren gizartea eta behar diren gainerakoak.

Berdintasun printzipioaren proiektzioa era askotako esparruetan gauzatu behar da. Emakumeen eta Gizonen Egiatzko Berdintasunari buruzko martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoak politika publikoak oro har aipatzen ditu, eta botere publikoen jarduketara irizpide orokorrez gainera, hezkuntza, osasuna, informazioaren gizartea, etxebizitza-

politika eta beste arlo batzuetan aurrera eraman beharreko ekintza administratiboak ezartzen ditu. Bestalde, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak onetsitako Aukera Berdintasunerako I. Planak honakoak ezartzen ditu berariazko esku-hartzerako arlo gisa:

1. Sustapen ekonomikoa, enplegua eta prestakuntza.
2. Lurralde antolamendua eta etxebizitza.
3. Hezkuntza eta sustapena.
4. Osasuna eta gizarte ongizatea.
5. Kultura, jarduera fisikoa eta kirola, aisia eta denbora librea.
6. Herrietako emakumeak.
7. Familia, bizitza pertsonala eta lana bateratzea.
8. Emakumeen jabekuntza eta parte-hartze sozial eta politikoa.
9. Emakumeen kontrako indarkeria.
10. Garapenerako lankidetzak.

Administrazioek tratu- eta aukera-berdintasunaren printzipioa garatzen dituzten politiketan txertatzen ote dituzten ikuskatzeari dagokiona Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak berariaz duen eginkizun gisa

jasotzen duenez legegileak, azpimarra berezia jartzen da Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasuna Sustatzeko azaroaren 28ko 33/2002 Foru Legean eta Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak onetsitako Aukera Berdintasunerako I. Planean aurreikusitako neurriak egiazko egiteko beharrean. Gainera, planean zehaztuta dator esku hartzeko arlo bakoitzeko ekintzak garatzeko ardura nork duen.

c) Tratu- eta aukera-berdintasunen printzipioa aplikatzerakoan lankidetzarako eta elkarlanerako bitartekoak ezartzea, eta gizarte-eragileekin, emakumeen elkarteekin eta beste entitate pribatu batzuekin batera lan egiteko tresnak sustatzea.

Gizartearen parte-hartzeak, elkarteen mugimenduaren bitartez, herritarren eskubideen defentsa eta babesa areagotzen ditu, are gehiago biztanleriako sektore behartsuenak ordezkatzeko, babesten eta laguntzen dituzten elkarteei buruz ari bagara. Emakumeen eta Gizonen Egiazko Berdintasunari buruzko martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoaren zioen azalpenak agertzen duenez, egiazko berdintasuna lortzeko, subjektu publikoen konpromisoa ez ezik, partikularren arteko harremanen esparruan hura irmoki

sustatzeko konpromisoa ere behar da. Eta sustapen hori, behin baino gehiagotan, elkarteen mugimenduaren bitartez bultzatu ohi da.

Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak onetsitako Aukera berdintasunerako I. Planak jasotzen duenez, Nafarroako emakumeen parte-hartze politikoa, sindikala eta elkarteen arlokoa oraindik ere oso txikia da. Hori dela eta, aipatu planean diseinaturiko helburuen artean, emakumeen parte-hartze sozial, politiko eta sindikalaren garrantzia zabaltzea eta hari buruz sentsibilizatzea ageri dira, bai eta emakumearen presentzia sustatzea Nafarroako elkarteek osaturiko sarean.

Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasuna Sustatzeko azaroaren 28ko 33/2002 Foru Legeak, bere artikuluetan, hartu beharreko neurri batzuk jasotzen ditu Nafarroako Gobernuak eta haren menpeko organoek eta entitateek gizarte eta politika arloetako bizitzan emakumeek parte har dezaten sustatzeko eta haien parte-hartzea areagotzeko; besteak beste, honakoak nabarmendu behar dira: genero berdintasunaren aldeko elkarteak bultzatzea eta arlo horretan aritzen diren elkarteei sostengua –ekonomikoa zein bestelakoa– ematea (1.2 j) art.); foru legea garatzeko lanetan generoko gaietan aritzen diren

elkartek inplikatzeari, bereziki Nafarroako Emakumearen Institutuan ordezkaritza dutenak (1.2 k art.); eta gizonen eta emakumeen parte-hartze sozial berdina helburu gisa duten emakumeen elkarteak, edozein motatakoak, sustatzeko kanpainak egitea –neurri horretan, oso kontuan hartuko dira emakumeen elkarte gutxi dauden Nafarroako aldeak–.

Hori dela eta, ez litzateke sobera egonen honakoak zehaztea, Nafarroako Parlamentuaren goi ordezkararen berariazko eginkizun gisa: berariazko lankidetzari eta elkarlanerako tresnen ezarpena zaintzea, eta gizarte-eragileekiko lankidetzari-tresnak, emakumeen elkarteak eta beste entitate pribatu batzuk sustatzea.

d) Emakumeek lan merkatu librean duten parte-hartzea areagotuko duten eta emakumeen eta gizonen arteko egiazko berdintasunean aurrera egitea bideratuko duten politikak ezartzea.

Ministroen Kontseiluak 2007ko abenduan onetsitako Aukera Berdintasunerako Plan Estrategikoan (2008-2011) adierazitakoaren arabera, “berdintasuna ez da soilik iristen emakumeek lan merkatuan sartzearekin; herritar guztiak eta gizarte sektore guztiak konprometituko duten neurri batzuk

ere eskatzen ditu (...). Beharrezkoa da, horrenbestez, maskulinoan ulerturiko berdintasunaren eredu tradizionaletik harantzago joan (lan merkatuan parte hartzeko berdintasuna), eta femeninoan ulerturiko berdintasunezko ordezeko eredu bat proposatzea (horren abiapuntua da lehentasuna adin guztietako pertsonen bititza-estandarretan dagoela).

Nafarroako Gobernuak Aukera Berdintasunerako I. Planean jaso du sustapen ekonomikoko, enpleguko eta prestakuntzako ekintzak landu behar direla lan arloan emakumeen eta gizonen egiazko berdintasuna lortzeko. Ildo horretan, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoari legokiokeen eginkizuna mugatuko litzateke, besteak beste, egiaztatzen Nafarroako administrazio publikoek ekintza-lerro batzuk ezartzen dituztela emakumeek enplegua lor dezaten sustatzeko, enpleguaren kalitatea hobetzeko eta ordainsarrietan berdintasuna lortzeko, bai eta enpresen gizarte-erantzukizuneko ekintzak bultzatzeko ere.

e) Behar diren neurriak, eta behar adinakoak, ezartzea generoko indarkeria, familiako indarkeria eta sexu-jazarpeneko eta sexuarengatiko jazarpeneko modu guztiak desagerrarazteko.

Generoko Indarkeriaren Aurkako Babes Integraleko neurriei buruzko abuztuaren 28ko 1/2004 Lege Organikoak babes integraleko neurriak ezartzen ditu indarkeria mota horri aurrea hartzeko eta hura zehatzeko eta desagerrarazteko, bai eta biktimei laguntza emateko ere.

Bestalde, Indarkeria Sexistaren Aurkako Neurri Integralak hartzeari buruzko uztailaren 2ko 22/2002 Foru Legeak zenbait neurri arautzen ditu indarkeria sexistaren aurrean sentibilizatu, hari aurrea hartu eta hura desagerrarazteko, bai eta eraso fisiko eta psikologikoetako biktimak babesteko eta haiei laguntza emateko neurriak ere; halaber, erasogileak berrezteko eta birgizarteratzeko mekanismoak ezartzen ditu.

Bi lege horiek jasotzen dituzten arauetan, botere publikoak premiatzen dira generoko indarkeria desagerrarazteko eta hari aurrea hartzeko. Arauek, gainera, hezkuntzaren arloa, arlo soziala, laguntzari dagokiona eta biktimekiko geroko lanaren arloa hartzen dituzte.

Aipatu arauen osagarri, Indarkeria Sexistaren Aurkako Neurri Integralak hartzeari buruzko uztailaren 2ko 22/2002 Foru Legea garatzeko Erregelamendua onetsi zuen otsailaren 26ko 16/2007 Foru Dekretuak, generoko indarkeriaren biktimei

arreta, babesa, laguntza eta aholkua emateko neurriak jasotzen ditu; gainera, jarduera-ildo zehatzak ezartzen ditu indarkeria mota horri buruz sensibilizatzeko eta informatzeko, bai eta hari aurrea hartzeko ere.

Nafarroako Gobernuak onetsitako Aukera Berdintasunerako I. Planak esku hartzeko bederatzigarren arlo gisa seinalatzen du emakumeen aurkako indarkeria desagerraraztea eta tratatzea. Ekintzak garatzeko ardura duten erakundeen inplikazio handiena eskatzen duen arloetako bat da.

41

Atal honetan aurreikusitako eginkizuna, alegia, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoari berariaz aitortzea neurri hauek –eta generoko indarkeria deuseztatzeko beharrezkoak diren gainerakoak– betetzen direla zaintzeko ahalmena, gainerako guztiak bezala, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoari buruzko uztailaren 3ko 4/2000 Foru Legeak esleitutako eginkizunen markoan garatuko litzateke, eta beste ahalmen baten berariazko aitopenearekin osatuko litzateke: herri-akusazioa egin ahal izatea emakumearen aurkako indarkeria-kasuetan, Nafarroako Parlamentuak, larritasun arrazoiengatik, hala eskatzen dionean. Hartara, generoko indarkeriaren biktima diren emakumeak babesteko dauden mekanismoak indartuko lirateke, eta Nafarroako

Foru Komunitateko Arartekoak parte-hartze aktiboa izanen luke emakumearen defentsan.

f) Ekintza positiboak garatzea bereziki zaugarriak diren kolektiboetako emakumeek (besteak beste, gutxiengoetakoak, etorkinak, neskak, emakume ezgaituak, adineko emakumeak, emakume alargunak eta generoko indarkeriaren biktima diren emakumeak) dauzkaten zailtasun bereziak zuzentzeko eta gainditzeko.

Erakunde honetan egiten den lanaren poderioz metatutako eskarmentuaren bidez, egiaztatu ahal izan dugu inguruabar pertsonal eta sozial batzuk direla-eta une jakin batzuetan pertsona batzuk zaugarritasun bereziko kolektiboetan daudela. Emakumeen kasuan, babesgabetasun kasu gehiago gerta daitezke, inguruabarrak metatzen direnean edo inguruabar horien arteko erlazioengatik; esate baterako: gutxiengo batekoa izatea, emakume etorkina izatea, ezgaitua izatea edo beste batzuk. Horrelako kasuetan, botere publikoen jardun koordinatu eta integrala eskatzen da, berarekin arlo berezi batean esku-hartze orokorra egiteko programak egitea ekarriko duena, toki jakinen batean nahiz Nafarroako eskualde batean. Horren kariatara, elkarteen, eragile sozialen eta administrazio zerbitzuen artean lan

batzuk eginen dira batera, edo osasun-, gizarte- eta hezkuntza-zerbitzuak koordinatuko dira, besteak beste. Gainera, batzuetan, ekintza positiboko neurriak hartu beharko dira, kolektibo horietan gertatzen diren desberdintasunak zuzentzeko. Hori dela eta, proposatzen dugu Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoari buruzko Foru Legean eginkizun gisa sartzea horrelako ekintzak egiazki garatzen direla ikuskatzearena. Horren xedea da, ekintza horiek bete ezean, parlamentu-erakundeari bidezkoa dena iradokitzea, gomendatzea edo gogoraraztea, uztailaren 3ko 4/2000 Foru Legeko 34.1 artikuluan ezarritakoaren arabera.

g) Amatasuna babestea, eta arreta eskaintzea haurdunaldiari, erditzeari eta edoskitzeari.

h) Emakumeen eta gizonen lana, bizitza pertsonala eta familiako bizitza bateragarri egitea bermatuko duten neurriak ezartzea.

i) Etxeko lanetan eta familiari arreta egiterakoan erantzunkidetasuna sustatzea.

Emakumeen eta Gizonen Egiazko Berdintasunari buruzko martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoak transkribaturiko

irizpideak botere publikoen jarduteko irizpide orokor gisa jasotzen ditu berariaz.

Konstituzio Auzitegiak, epai askotan, amatasunak eskatzen duen babesa aipatu izan du, bai eta lana eta familia bateragarri egiteko neurriak ezartzeko beharra. Hartara, esate baterako, azaroaren 5eko 233/2007 epaian, honakoa dio:

“Konstituzioaren babes hori, emakumeengan eragina duten faktore diferentzialekin batera, ez da haurdunaldira mugatzen. Halaber, Espainiako Konstituzioko 14. artikuluan exijitutakoa haztatzeko, hain zuzen ere, lan merkatuan emakumearen berdintasuna egiazko bihurtzeko, beharrezkoa da inguruabar batzuei arreta eskaintzea; esate baterako, “emakumearen lan egoeran amatasunak eta edoskitzeak duten eragin berezia; hain zuzen ere, emakumeak –gizonak ez bezala– enpleguari eusteko dauzkan desabantaila errealak konpentsatu nahi dira. Estatistikako datuek ere horixe erakuste dute (esate baterako, zenbat emakumek –gizonek ez bezala– utzi behar duten beren lana inguruabar hori dela eta)” (SSTC 109/1993, de 25 de marzo, F. 6; 203/2000, de 24 de julio, F. 6; 324/2006, de 20 de noviembre, F. 4, y 3/2007, de 15 de enero, F. 2). Seme-alaba txikiak dituen emakumeak

zailtasun ukaezin eta handiagoak ditu lanean hasteko edo lana edukitzeko; zailtasun horrek era askotako jatorriak dauzka, baina kategoria sozial hori desabantaila-egoeran argian uzten du egoera berean dauden gizonekin alderatuta, (SSTC 128/1987, de 16 de julio, F. 10, o 214/2006, de 3 de julio, F. 6, aipatutakoez gainera beste pronuntziamendu batzuk nahi badira).”

Emakumeen eta Gizonen Egiazko Berdintasunari buruzko martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoan azaldutako argudiatzearen arabera, Ministroen Kontseiluak 2007ko abenduan onetsitako Aukera Berdintasunerako Plan Estrategikoak (2008-2011) eta Nafarroako Foru Komunitateko Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasunerako I. Planak lan harremanen eta enpleguaren arloko eredu bat garatzeko sustatu beharreko jarduketa-irizpideak eta neurriak jasotzen dituzte, erantzunkidetasuna errazteko lana eta familia bateratzearen.

Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoaren ikuskatze-lana Konstituzioaren printzipioetan oinarrituriko zaintza-lan bat denez, eta, horrenbestez, legezketasunaren kontrolaz besteko irismena duenez, arlo horretan gara dezakeen ikuskatzeak atzeman ahalko ditu antolamendu juridikoaren

arau-hausteak eta urratzeak ez ezik, emakumeen eta gizonen familia eta lana uztartzeko eskubideez zuzen baliatzea zailtzen edo eragozten dituzten gabeziak ere.

j) Administrazioaren esparruan hizkera ez-sexista erabiltzea.

Europako Kontseiluko Ministroen Batzarrak, 1990eko otsailaren 21ean, lengoaian sexismoa deuseztatzeari buruzko gomendio bat onetsi zuen. Hartan, honako neurriak iradoki zituen Kontseiluak: lehenbizikoa, lengoia ez-sexistaren erabilera sustatzea, ahal den neurrian, eta horren bidez kontuan hartzea emakumeak gizartean duen presentzia, egoera eta betekizuna, egun hizkeran gizonezkoarekin gertatzen den bezala; bigarrena, testu juridikoetan, administrazio publikoan eta hezkuntzan erabilitako terminologia bat etortzea sexuen berdintasunaren printzipioarekin; eta, azkena, hedabideetan sexismorik gabeko lengoia erabiltzea.

Emakumeen Eta Gizonen Aukera Berdintasuna Sustatzeko azaroaren 28ko 33/2002 Foru Legeak, besteak beste, honako berariazko neurriak aipatzen ditu berdintasuna erdiesteari begira: Administrazioko dokumentuen azterketa, haietatik eta Nafarroako legedi indardunetik hizkera sexista ezabatzeko [1.2 b) art.]; neurriak hartzea administrazioek

egiten dituzten azterlan, argitalpen eta publizitatean hizkeraren erabilera bazterkeriarik ager ez dadin, eta administrazio hizkeraren erabilera sexista ez izateko orientabideak emanen dituzten materialak prestatu eta zabaltzea, administrazioaren argitalpenetako estilo batasuna erraztu eta bermatzeko [1.2 c) art.].

Helburu hori –Emakumeen eta Gizonen Egiazko Berdintasunari buruzko martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoan ere jasota dagoena– betetzeko Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak gara lezakeen ikuskapen-eginkizuna lagungarria izanen litzateke Nafarroako administrazio publikoek helburu huraxe modu eraginkorrean bete dezaten.

k) Sektore publikoan, lanbide karrerarako, prestakuntzarako eta gizezkoen eginkizun berdinentatik ordainsari berak jasotzeko eskubideak egiazki bermatzea.

Aurreikuspen horrek aipaturiko b), c), d), g) eta h) letretan jasotakoak osatzen ditu.

l) Ahaleginak egitea enplegu publikorako hautapen eta balorazio organoetan, burutza- eta ardura-karguetako

izendapenetan eta erabakiak hartzerakoan emakumeen eta gizonen presentzia orekaturik egon dadin.

Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasuna sustatzeko azaroaren 28ko 33/2002 Foru Legeak, bere helburuen artean, emakumeek eta gizonek bizitza sozial eta politikoan presentzia berdina izan dezaten sustatzea markatzen du.

Ministro Kontseiluak 2007ko abenduan onetsitako Aukera Berdintasunerako Plan Estrategikoan (2008-2011) eginiko diagnosiaren arabera, emakumeen parte-hartzearen handitzea egiaztatu ahal izan da, funtsean, parlamentu-ordezkaritzan, eta askoz neurri txikiagoan, beste esparru batzuetan. Hori dela eta, aipatu planak helburu gisa ezartzen du emakumearen parte-hartzea handitzea, besteak beste, Estatuko administrazio orokorreko ordezkari-tza eta zuzendaritza postuetan. Bestalde, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak berdintasunari buruz onetsitako planak, 8.2.1 ekintzan honakoa ezartzen du: ekintza positiboko neurrien ezarpena bultzatzea, emakumeen parte-hartze orekatuaren edo/eta parekidearen alde egiteko, batez ere ardurako lanpostuetan.

Helburu horiek guztiek ekintza zehatzak eskatzen dituzte aurrera eramanen badira, eta haien eraginkortasuna eta irismena Nafarroako Arartekoak balora ditzake.

m) Komunikabideetan gizarteko emakumeei eta gizonei buruzko irudi berdina zalea, anitza eta ez estereotipatua eman dadin sustatzea, eta emakumeen eta gizonen berdintasun-printzipioa ezagutu eta zabal dadin sustatzea.

Emakumeen eta Gizonen Egiazko Berdintasunari buruzko martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoaren III. titulua berdintasunari eta komunikabideei buruzkoa da. Titulu horretan berariazko arauak ezartzen dira titulartasun publikoko komunikabideetan berdintasuna sustatzeko, eta bazterkeriako edukia izan dezaketen publizitate-kasuak kontrolatzeko tresnak ere ezartzen ditu.

Bestalde, Generoko Indarkeriaren Aurkako Babes Integraleko Neurriei buruzko abenduaren 28ko 1/2004 Lege Organikoak administrazio publikoei exijitzen die oinarrizko eskubideak babeste eta zaintze aldera legedia zorrotz beteko dela begira dezaten, betiere arreta berezia eskainiz emakumeek komunikabide guztietan pairatzen dituzten desberdintasun

egoerak bideratzen dituzten jokabideak desagerrarazteari, lege indardunei jarraituz (13. art.).

Bestalde, Aukera Berdintasunerako Plan Estrategikoak (2008-2011), helburu estrategiko eta jarduera batzuk ezartzen ditu honako xedearekin: emakumearen irudi soziala bat ez etortzea menderatzean oinarrituriko estereotipo tradizionalak indartzen duen irudiarekin, eta irudi sozial horrek ez dezan ukatu emakumeek ekintza sozialeko protagonista gisa duten gaitasuna.

50

Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasuna Sustatzeko azaroaren 28ko 33/2002 Foru Legeak, ekintza-neurri gisa, honakoa jasotzen du: komunikabideetan kanpainak programatzea, gizartea osoari zuzenduak, emakumeen parte-hartze sozialaren eta politikoaren garrantziaz ohartarazteko [2. d) artikulua].

Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak arlo horretan bete beharreko eginkizuna mugatuko da egiaztatzeraz egiazki gizonen eta emakumeen irudi berdina zalea sustatzen duten neurriak artikulatzeraz, eta berdintasunaren aurkakoka diren jokabideak desagerrarazteraz.

n) Aldika berdintasun-printzipioaren ebaluazioa egitea, jarduera-eremu desberdinetan.

o) Aldika, aukera berdintasunerako planak edo programak onestea, eta haietan emakumeen eta gizonen berdintasunaren helburua lortzeko eta sexu-arrazoiarengatikko bazterkeria deuseztatzeko neurriak ezartzea.

Estatuko eta foru mailako arauetan aurreikusitako neurrien eta Nafarroako Gobernuak onetsitako Berdintasunerako Planean jasotako ekintzen aplikazioa ebaluatu egin behar da, haien guztien eraginkortasuna egiaztatzeko. Emakumeen eta gizonen aukera berdintasunerako I. Planak, Nafarroako Gobernuak onetsitakoak, ebaluazioa aipatzen du hobetzeko prozesu gisa, ekintzak garatzeko markoaren barrenean, eta oztopoak eta premiak atzemateko, eta, kasua bada, ekintzak birdoitzeko beharrezko tresna gisa.

Planak aurreikusten du urte bukaeran Nafarroako Emakumearen Institutuak –gaur Nafarroako Berdintasunerako Institutuak– txostena egingen duela eta testu hori Nafarroako Parlamentura igorriko duela. Gainera, plana betetzen den azken urtean, 2010ean, kanpoko

ebaluazioa eta amaierako txostena egin beharko dira. Azken txosten hori Nafarroako Parlamentuari igorriko zaio.

p) Emakumeek egiazko berdintasunerako duten eskubideari buruzko zabalkunde eta sentsibilizazio kanpainak egiten ditu.

Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasuna Sustatzeko azaroaren 28ko 33/2002 Foru Legeak era askotako ekintzak jasotzen ditu administrazio publikoko estamentu guztiak –arlotan politikokoak zein funtzionarioak– eta Nafarroako gizartea genero-berdintasuna dela-eta sentsibilizatzeko; ekintza horien artean dago Administrazioari langile guztiak genero berdintasunaren arloan heztea [(1.2 a) art.] eta komunikabide publiko zein pribatuetan kontzientziazio kanpainak egitea [1.2 i) art.].

Ekintza horiek aurrera eramatea funtsezkoa da erdiesteko administrazio guztiek, gizarte-eragileek, elkarrekin eta, oro har, gizarte osoak kontzientzia har dezaten emakumeen eta gizonen berdintasuna lortzeko aurrera egiteko premiari buruz. Horregatik, egokitzat jotzen da Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak administrazio publikoen gainean egiten duen ikuskapen lanetan sartzea kanpaina horiek

egiazki egiten direla zaintzeko ardura; izan ere, eginkizun horrek zuzeneko lotura du txosten honetako m) letran jasotakoarekin.

q) Emakumeen eta gizonen berdintasunerako legetan emakumeen alde ezarritako eskubideak errespetatzea.

Aurreko guztiak biltzen dituen eginkizun bat da, arlo honetan ezartzen diren neurri guztiak hartzen dituena.

53

Orain arte, Nafarroako administrazio publikoen jarduna inspiratzen duten irizpideak aipatu ditugu, hain zuzen ere Nafarroako Arartekoak ikuskatu beharko lituzkeenak. Horrenbestez, administrazio publikoek berek dauzkaten irizpideak dira, eta haien berme eta betetze objektiboaren helburua Nafarroako Arartekoak bere gain hartzen du, herritarren eskubideak zaintzeko bere xede instituzionalaren baitan.

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

5

ESLEITUTAKO EGINKIZUNAK
GAUZATZEKO EKINTZAK EDO
BITARTEKOAK

5. ESLEITUTAKO EGINKIZUNAK GAUZATZEKO EKINTZAK EDO BITARTEKOAK.

Emakumeen eta gizonen egiazko berdintasuna dela eta esleitutako eginkizunak eta eskumenak, or har, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoari buruzko uztailaren 3ko 4/2000 Foru Legean jasotako erregulazioaren baitan garatuko lirateke.

57

Aurrekoa gorabehera, Nafarroako Arartekoak emakumearen eta gizonaren egiazko berdintasunaren bermatzaile gisa duen eginkizun instituzionala indartzeko, beharrezkotzat jotzen da laugarren xedapen gehigarrian beste lau puntu sartzea: berdintasunaren printzipioaren urraketarik atzematen den kasuak, administrazioarekiko auzien arloko legitimazio prozesala, bide penalean herri-ekintzaz baliatzea eta txostenak egitea.

Hartara:

A. Berdintasun printzipioaren urraketak.

Bere eginkizunetan diharduenean, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak kasu partikular batean atzematen

badu emakumearen egiazko berdintasunerako eskubidearen urraketa jakin bat gertatu dela, administrazio eskudunari edo Ministerio Fiskalari jakinarazi beharko dio, egitateak administrazio-legeak urratzen baditu edo zigor arloko arau-haustea bada.

Zehaztu beharra dago, administrazioaren arloko arau-hauste hutsa baldin bada, arau-hauste hori administrazio publiko eskudunari jakinaraziko zaiola, behar den zehapen espedienta izapidetu dezan. Atzemandako arau-haustea delitua edo hutsegitea bada, berriz, Zigor Kodean ezarritakoari jarraituz, Ministerio Fiskalari emanen zaio horren berri, behar diren eraginetarako.

B. Administrazioarekiko auzien arloko legitimazio prozesala.

Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak ex lege “arloko eskumenak dituen erakunde publikotzat” hartua dago, Emakumeen eta Gizonen Egiazko Berdintasunerako martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoko bosgarren eta seigarren xedapen gehigarrietan ezarritakoaren ondorioetarako.

Emakumeen eta Gizonen Egiazko Berdintasunerako martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoak, berriz, zenbait

aldaketa egin zituen arlo prozesalean. Zehazki, seigarren xedapen gehigarriak, lehenbiziko puntuan, honako aldaketak sartzen ditu Administrazioarekiko Auzien Jurisdikzioari buruzko uztailaren 13ko 29/1998 Legean Ley 29/1998, de 13 de julio, reguladora de la Jurisdicción Contencioso-Administrativa:

Bat. 19. artikuluko 1. idaz-zatiari i) letra gehitzen zaio, honako testuarekin:

- 1. Emakumeen eta gizonen tratu-berdintasunerako eskubidea aldezteko, legitimaturik egonen dira, ukitutakoez gainera eta betiere haien baimenarekin, legez eratuta dauden eta funtsezko helburu gisa emakumeen eta gizonen tratu-berdintasuna defendatzea duten sindikatuak eta elkarteak, beren afiliatuei eta kideei dagokienean.*
- 2. Ukitutakoa zehaztu gabeko edo determinatzen zaila den pertsona multzo bat denean, **interes lauso horiek epaian defenda daitezen eskatzeko legitimazioa soilik arloan eskumena duten erakunde publikoena izanen da**, bai eta ordezkaritza handiena duten sindikatuena eta emakumeen eta gizonen berdintasuna funtsezko helburu gisa duten estatu*

mailako elkarteena ere, ezertan kendu gabe, ukitutakoak determinaturik badaude, haiek izan dezaketen legitimazio prozesala.

3. Sexu-jazarpeneko eta sexuarengatiko jazarpeneko auzietan jazarpena jaso duen pertsona izanen da legitimazioa duen bakarra.”

Horrenbestez, aipatu aurreikuspenaren babesean, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak, “arloan eskumena duen organismo publikoa” dela argi eta garbi baitago, zuzenean legitimaturik egonen litzateke arlo prozesalean emakumeen eta gizonen arteko tratu-berdintasunerako eskubidea aldezteko.

C. Zigor arloko ekintza publikoa.

Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak herri-akusazioa aurrera eraman ahal izanen luke, Prozedura Kriminaleko Legean ezarritako moduan, emakumearen aurkako indarkeria kasuetan, baldin eta, daukaten larritasunarengatik, Nafarroako Parlamentuak hori eskatzen badio. Horretarako, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak behar diren hitzarmenak egin ahalko ditu

abokatuen elkargoekin, edo bestela, behar diren laguntza teknikoko kontratuak.

Prozedura Kriminaleko Legeko 101. artikuluan xedatuari jarraituz, zigor arloko ekintza publikoa da. Lege horrek bigarren puntuan eransten du herritar espainiar guztiek hura erabili ahal izanzen dutela, Legeak ezarritakoei jarraituz.

61

Konstituzio Auzitegiak, 311/2006 epaian, pertsona juridiko-publikoak herri-ekintzaz baliatzeko titulartasunaren auzia aztertu zuen, eta aitortu zuen haiek eskubidea dutela zigor arloan jarduteko, legean ezarritakoaren arabera. Zehazki, Konstituzio Auzitegiak honakoa dio:

“herritarrak” terminoak duen edukiari buruz. Espainiako Konstituzioko 125. artikulua herri-ekintzaren titularrak nor diren aipatzen duenean, deklaratu dugu argudio terminologikoa ezin dela mantendu “zeren eta Konstituzioko beste arau batzuei dagokienez, auzitegi honek jo izan baitu termino hori ez dagokiela soilik pertsona fisikoei... Azken batean, Konstituzioko 53.2 artikuluko “herritarrak” terminoa... pertsona juridikoen subsuntzioa bidera dezakeen zentzuren batean interpretatu behar bada, inongo arrazoirik ez dago interpretazio murriztailea justifikatzeko termino hori

erabiltzen denean 125. artikuluan edo herri-ekintzari buruzko araubide indarduna artikulatzen duten arauetan (STC 241/1992, de 21 de diciembre , F. 4; honakoetan berretsia: STC 34/1994, de 31 de enero , F. 3; 50/1998, de 2 de marzo , F. 2).” F. 3.

“Espainiako Konstituzioko 125. artikuluan ezarritakoari jarraituz, herri-ekintza balia daiteke “legeak ezarritako moduan eta zigor arloko prozesuetan”. Halaber, BJLOko 19. artikuluko 1. idatz-zatiak ezartzen du herri-ekintza “legeak ezarritako kasuetan eta moduetan” baliatu daitekeela. Bestalde, Prozedura Kriminaleko Legeak herri-ekintza onartzen du zigor arloko prozesu, delitu eta hutsegite guztietan, salbu eta soilik alde bakarraren ekimenez jazarri daitezkeen arau-hausteak epai bidean jartzeko (Prozedura Kriminaleko Legeko 104. art.) [murriztapenak jartzen dira zigor arloko ekintzarako atzerriko herritarrei, ezkontideei edo familiartekoei dagokienez zenbait delitutan, edo kausako epaileari edo magistratuari, edo eskubide zibilak ez dituenari edo kalumnia delituarengatik bi aldiz zigortuta izan denari dagokienez (Prozedura Kriminaleko Legeko 101., 102. 103. artikulua)]. Horrenbestez, lege orokorretan ez dira inolaz ere espresuki pertsona juridiko-publikoak herri-ekintzaz baliatzen kanpo uzten”. F.4.

Indarkeria Sexistaren Aurkako Neurri Integralak hartzeari buruzko Foru Legeak (Ley Foral 12/2003, de 7 de marzo), antzeko terminoetan, zilegitasuna aitortzen die Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari eta toki entitateei, berdintasunaren aldeko organismoen edo beren xedeen artean emakumearen eskubideen defentsa duten entitate eta elkarten bitartez, herri-ekintzaz baliatu ahal izateko indarkeria sexistako kasu larrietan, baldin eta biktimak hori eskatzen badu edo delitu-ekintzak biktimaren heriotza badakar.

Azaldutakoaren ondorioz eta herritarren eskubideak aldeztearen eta babestearen arloan Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoaren eskumena diren eginkizunei erreparatuta, Nafarroako Parlamentuaren goi ordezkaria den aldetik, gure ustez garrantzi berezia eman behar zaio hark emakumea indarkeria sexistaren aurka babesteko duen betebeharrari. Horrenbestez, Arartekoaren erakundea arautzen duen Foru Legean sartu ahalko da Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak legitimazioa duela herri-ekintzaz baliatzeko emakumearen aurkako indarkeria kasuetan, baldin eta kasu horien larritasuna dela-eta Nafarroako Parlamentuak hori eskatzen badio.

Azkenik, proposaturiko testuak aipamen bat jasotzen du Nafarroako Arartekoak eginkizun hori aurrera eramateko erabil ditzakeen bitartekoei buruz. Horri dagokionez, behar diren hitzarmenak egin ahalko ditu abokatuen elkargoekin, edo bestela behar dituen laguntza teknikoko kontratuak egin ahalko ditu.

D. Txostenak.

Azkenik, Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoak bete dezakeen beste eginkizun bat da txosten bereziak edo monografikoak egitea Nafarroako administrazio publikoen jardueran emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunaren printzipioa betetzen den ebaluatzeko; bestela, ebaluazio hori urteko txostenean jaso ahalko du. Halaber, Nafarroako Gobernuak eta Nafarroako toki entitateek egiten dituzten aukera berdintasunerako planen garapena eta aplikazioa ebaluatu ahalko ditu.

Aurreko lerrokadan jasotako eginkizuna ez da, berez, berria: izan ere, txosten bereziak egiteko ahalmena eta Nafarroako Parlamentuari urtero txosten bat aurkezteko betebeharra jada Arartekoaren erakundea arautzen duen Foru Legeko 36. artikuluan jasota daude. Hala eta guztiz ere, gure ustez,

Nafarroako administrazio publikoen jardueran emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunaren printzipioa betetzeari buruzko ebaluazioa berariaz aipatzea oso baliagarria izan daiteke arlo honetan egiten diren aurrerapenei buruz gogoeta egiteko eta eskubide hori egiaz lortzeko neurriak sustatzen jarraitzeko.

6

BITARTEKO PERTSONALEN ETA
MATERIALEN BALIZKO
BEHARRARI BURUZKO
ERREFERENTZIA

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

6. BITARTEKO PERTSONALEN ETA MATERIALEN BALIZKO BEHARRARI BURUZKO ERREFERENTZIA.

Erakundeak emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunaren arloko eskumenak gehiago garatu behar izateak, ezinbestez ekarriko du egun dagoen jarduera handitzea. Horrenbestez, litekeena da beharrezkoa izatea aurrekontu-gastuak zerbait handitzea. Hori bere garaian planteatuko litzateke, efizientzia eta gastu-publikoari eusteko beharra kontuan izanda. Helburua izanen litzateke Nafarroako abokatuen elkargoekin egin beharreko hitzarmenak finantzatzea eta abokatuekin, beharrezkoa bada, laguntza teknikoko kontratuak egitea.

69

7

ERANSKINA: APLIKATZEKOAK
DIREN ESTATUKO ETA
NARAFARROAKO LEGE
NAGUSIEN ERREFERENTZIA

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

7. ERANSKINA: APLIKATZEKOAK DIREN ESTATUKO ETA NAFARROAKO LEGE NAGUSIEN ERREFERENTZIA.

Nazioartean eta Europan ugari dira emakumeen eta gizonen egiazko berdintasunari buruzko arauak. Hori dela eta, eta kontuan izanda horren zati handi bat Nafarroako Foru Komunitateko Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasunerako I. Planean jasota daudela, eranskin honetan soilik Estatuan eta Nafarroako Foru Komunitatean dauden lege nagusiak aipatuko ditugu, argibideak emate aldera.

73

1. ESTATUKO LEGEAK.

- Espainiako 1978ko Konstituzioa.
- Abenduaren 28ko 1/2004 Lege Organikoa, Genero Indarkeriaren Kontrako Babes Integralerako Neurriei buruzkoa, eta hura garatzeko arauak.
- Martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoa, Emakumeen eta Gizonen Egiazko Berdintasunari buruzkoa.

2. FORU LEGEAK.

- 22/2002 Foru Legea, uztailaren 2koa, Indarkeria Sexistaren Aurkako Neurri Integralak hartzeari buruzkoa, martxoaren 7ko 12/2003 Foru Legeak aldatua.
- 33/2002 Foru Legea, azaroaren 28koa, Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasuna sustatzekoa.
- Abenduaren 3ko 14/2004 Foru Legea, Nafarroako Gobernuari eta Lehendakariari buruzkoa.
- Otsailaren 26ko 16/2007 Foru Dekretua, Indarkeria Sexistaren Aurkako Neurri Integralak hartzeari buruzko uztailaren 2ko 22/2002 Foru Legea garatzeko Erregelamendua onesten duena.

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa